

РОЛЬ ЦИФРОВІЗАЦІЇ, ФІНТЕХУ, ІТ-ІНСТРУМЕНТІВ У ГАРМОНІЙНОМУ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

¹ Національний університет Львівська політехніка

***Анотація:** У статті досліджено сучасний розвиток цифрової економіки України. Розглянуто вплив діджиталізації на економіку України, можливості та загрози розвитку сучасних технологій. Проаналізовано Фінтех та його проникнення в банківські системи, основні фактори даного процесу. Потенційні можливості розвитку банківського бізнесу на фінтех-ринку України. Досліджено переваги впровадження ІТ-інструментів для оптимізації бізнес-процесів в економіці.*

Ключові слова: економіка, інноваційний процес, цифрові реформи, фінтех, цифровий банкінг, ІТ-інструменти, Міністерство цифрової трансформації України, застосунок “Дія”.

Abstract: The article examines the modern development of the digital economy of Ukraine. Internet access in Ukraine and the world in general is analyzed. The influence of digitization on the economy of Ukraine and the possibilities of development of modern technologies are considered. Fintech and its penetration into banking systems, the main factors of penetration. Potential opportunities for the development of banking business in the fintech market of Ukraine. The advantages of implementing IT tools for optimizing business processes in the economy are studied.

Keywords: digital economy, innovation process, digital reforms, fintech, digital banking, IT tools, Ministry of Digital Transformation of Ukraine, mobile app “Dii”.

Сьогодні багато підприємств розуміє важливість інноваційних процесів в гармонійному технологічному розвитку. Це дозволяє забезпечувати високу ефективність як підприємств, так і економіки України. Цифровізування економіки України є досить актуальним, оскільки відбувається позитивний перехід від так званої «сировинної» економіки до економіки високотехнологічної. Цифрова економіка насамперед орієнтується на споживачів. Це можливість надавати різного роду послуги, але у доступнішому і зручнішому форматі. Громадянам держави полегшується процес оформлення запитів, довідок, заяв, електронних платежів навіть не виходячи з дому. Крім того, це дозволяє здійснювати миттєві замовлення та надає доступ до безмежного вибору товарів, послуг, робіт використовуючи інтернет-банкінг, онлайн-магазинів (майданчиків), соціальних мереж тощо. Діджиталізування економіки відбувається у всіх галузях, як через цифрові реформи у суспільному житті (публічному управлінні, медицині, освіті), так і безпосередньо в бізнесі. У бізнесі починають використовуватися новітні інформаційні технології: системи управління продажами і сервісом, маркетингом; системи документообігу, управління персоналом; облікові системи і безліч інших корпоративних додатків, телефони і месенджери та ін. Інноваційними трендами сучасного економічного середовища стали: FinTech, BioTech, LegalTech, NanoTech, InsurTech, RetailTech, Digital marketing, CRM&BPM, BlockChain та інші [1, 2].

Фінтех індустрія зараз активно змінює, розвиває ринок фінансових послуг. Основними факторами, які посприяли становленню, розвиткові FinTech, є притаманними виключно для нашої країни є наступні: розвиток технологій, інновацій, удосконалення нормативно-правового середовища, спрощення доступу до ринку капіталів, пошук альтернатив для фінансування, підвищення кваліфікації. Дослідження показали, що рівень проникнення фінтех-послуг найвищий у розвинених країнах (Канада, США, Великобританія, Сингапур, Австралія, Гонконг). У цих країнах всередньому 60% серед всіх споживачів використовують 2 та більше технологічні платформи (послуги), лишень 4% взагалі не користуються жодною. Завдячуючи сучасному програмно-апаратному забезпеченню, сучасним мережам, фінтех спонукає споживачів використовувати новітні розробки. Якщо ж взяти проникнення фінтех-послуг, то діагностування вітчизняного банківського фінтех-ринку виявило, що розвиток в Україні банківського бізнесу відрізняється в гіршу сторону від світових тенденцій. Пояснюється це тим, що вітчизняні банки приймають цифрове трансформування не як можливість, а як «паралельну реальність». Українські банки володіють дуже низьким рівнем участі у капіталі фінтех-компаній (87%

українських банків взагалі не володіють акціями фінтех компаній), обмеженість досвіду роботи членів правління смає у фінтех-галузі, 50 % банків не розробляли інноваційну стратегію. Саме відсутність фінтех-екосистеми, невелика кількість спеціалістів на вітчизняному ринку, низька частка фінансово-обізнаного населення, недостатність у покритті України широкосмуговим доступом до мережі Інтернету, негнучке регулювання певних сфер, помірний рівень інвестиційної привабливості для іноземних інвесторів та вплив капіталу підчас пандемії, через рецесію та після повномасштабного вторгнення росії є саме тими факторами, що суттєво стримують розвиток банківської сфери [3, 4].

Як на глобальному ринку, так вже і в нашій країні більшість фінансових установ активно залучаються до спільних проєктів із фінтех-компаніями, або ж спланували дану співпрацю. Дані моделі співпраці надаватимуть можливість фінансовим установам знижувати інвестиційні витрати, мінімізувати рівні їх ризиковості. Дослідження НБУ, Асоціації фінансових технологій України залученості наших банків у співпрацю із фінансово-технологічними компаніями показали, що всі банки-респонденти співпрацюють із фінтех-проєктами, готуються їх запускати. Роль нашої держави у цифровізуванні економіки є подвійною (по-перше, це регулятор, що встановлює норми, принципи співіснування елементів цифрової економіки зі сучасними умовами, контролює, регулює методи їх використання, проводить техніко-технологічні зміни, для закріплення цифрових відносин між суспільством, бізнесом, владою; по-друге, саме держава використовує інтернет, інформаційні технології при наданні послуг (в онлайн-торгівлі, електронному врядуванні). Особливістю вітчизняного цифрового розвитку полягає у випередженні індивідуальними користувачами, бізнесом держави, промисловості. Вітчизняний малий/середній бізнес працюють в інтернеті, використовуючи цифрові методи для просування себе, продукції, послуг, робіт. Держава поки відстає.

Формування, гармонійний розвиток інформаційного суспільства України повинні базуватися на чіткому узгодженні діяльності всіх гілок влади. Розв'язання проблем щодо відставання у розвитку інфотехнологій в нашій країні вимагає наступного: забезпечення технологічних можливостей доступу населення до інфо-технологій шляхом розвивання державно-приватного партнерства; концентрування зусиль на формуванні загальнодоступних електронних ресурсів із врахуванням ментальних, політико-економічних, мовних, культурних, релігійних особливостей; формування національної стратегії, міжнародної політики, у сфері інфо-технологій; забезпечення можливості в отриманні знань, умінь, досвіду використання інформаційних технологій при одержанні освіти; сприяння нарощуванню, розповсюдженню послуг населенню, бізнесу із застосуванням новітніх інфотехнологій тощо.

Країні необхідна чітка політика у сфері інформатизування, бо в Україні є ще деякі перешкоди, а саме: недовіра захисту прав на інтелектуальну власність; нестача висококваліфікованих кадрів; занадто дорога й неякісна інфраструктура; непридатність існуючої моделі ставлення з боку влади до інформаційних технологій задля збереження досягнутих позицій тощо. Рівень ІТ-інструментів, які можуть дозволити собі сучасні українські підприємства достатньо широкий. Їх дедалі більше застосовують в управлінні підприємством, це допомагає оптимізувати бізнес-процес. Перевагами оптимізування бізнес-процесів є мінімізування фінансових витрат, тривалості виконання завдань процесів, кількості невідповідностей у кожному із них; наочність у представленні топ-менеджерам підприємства розуміння етапів проходження задля досягнення поставлених цілей; узагальнення всіх питань, пов'язаних зі стратегією, індикаторами ефективності та результативності; можливість запровадження інноваційних інфо-комунікаційних технологій; високий рівень керованості; покращення взаємодії між працівниками та керівництвом; сертифікування згідно стандартів ISO; нарощування інвестиційної привабливості тощо.

Задля покращення цифровізування нашої держави у вересні 2019 р. створено Міністерство цифрової трансформації України [7] (орган виконавчої влади, відповідального за формування, реалізування політики відкритості даних, національних електронних ресурсів, запровадження електронних послуг, розвивання цифрової грамотності тощо) [4, 7]. На даний момент найбільшим досягненням міністерства є застосунок Дія, який став універсальним доступом громадян, згодом бізнесу до електронних видів держпослуг. Відкритість даних володіє антикорупційним ефектом, посприяло прозорості влади, позитивно вплинуло на розвиток економіки [5, 6, 7]. Першими доступними стали електронні водійські посвідчення, свідоцтво про реєстрування транспортного засобу. Будуть додані й інші цифрові документи. Цифрова освіта - це національна онлайн-платформа із освітніми курсами. Вона надає безкоштовну можливість проходити курси 5-ти різних категорій. Доступними є проєкти Бізнес, BroadBand, e-Резиденство, e-Малютко [7, 8]. Цифровізування в Україні відбувається досить активно, але має ще й багато перспектив для розвитку, наприклад вихід застосунку

на міжнародний рівень. Так, у серпні 2022 р. урядом схвалено постанову, що регулюватиме транскордонне передавання персональних даних (через сервіси «Дія») аж у 58 державах. Українці, виїхавши до Польщі, спокійно можуть отримувати цифровий дозвіл щодо проживання (Dii.pl) у додатку mObywatel. Незабаром у цьому ж додатку можна скористатися і цифровим водійським посвідченням, техпаспортом [7, 8].

І, хоча, в Україні ще є багато перешкод для гармонійного розвитку цифрової економіки, але держава успішно вводить заходи щодо їх подолання. Інформатизування (діджиталізація) суспільства спроможне підвищувати інвестиційну привабливість держави, розширювати використання її економічного потенціалу. Збільшення кількості послуг, які надаватимуться онлайн, зменшуватиме рівень корупції в державі, підніматиме рівень відкритості під час надавання послуг, рівень прозорості роботи держструктур тощо. Все це сприятиме гармонійному розвитку економіки, суспільства, країни вцілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Жекало Г.І. Цифрова економіка України: проблеми та перспективи розвитку. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. Випуск 26, частина 1. С. 56-60.
2. Диба М.І. Діджиталізація економіки: світовий досвід та можливості розвитку в Україні. Фінанси України. 2018. 7. С. 50-63
3. Наконечна О.С., Михайлик О.М. Fintech в банківському бізнесі: особливості розвитку та потенційні можливості. Підприємництво та інновації. 2022. Випуск 23. С. 108-119.
4. Замковий О.І., Котенко Т.М. Fintech трансформації та їх вплив на сталість розвитку фінансових ринків та інститутів в Україні в екосистемі корпоративної культури. Економіка та суспільство. Випуск 38. 2022. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1276/1230>
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації» від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>
6. Digital в Україні 2022: тренди українського інтернету та вплив війни. URL: <https://cases.media/article/digital-v-ukrayini-2022-trendi-ukrayinskogo-internetu-ta-vpliv-viini>
7. Офіційний сайт Міністерства цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua/projects>
8. Шаповал В. Як працює "Дія" за кордоном: чи можна авторизуватися в застосунку. URL: <https://progroshi.news/news/ekonomika/yak-pracyuye-diya-za-kordonom-chi-mozhna-avtorizuvatisya-v-zastosunku-2050.html>

Завербний Андрій Степанович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності, Національний університет «Львівська політехніка», Львів, e-mail: andrii.s.zaverbnyi@lpnu.ua

Zaverbnyj Andriy S. – doctor of economics, Professor, Head of the Department of Foreign Trade and Customs, Lviv Polytechnic National University, Lviv, e-mail: andrii.s.zaverbnyi@lpnu.ua

Хома Тетяна Володимирівна, студентка, Національний університет «Львівська політехніка», Львів, e-mail: tetiana.khoma.me.2021@lpnu.ua

Khoma Tetiana V. – student, Lviv Polytechnic National University, Lviv, e-mail: tetiana.khoma.me.2021@lpnu.ua